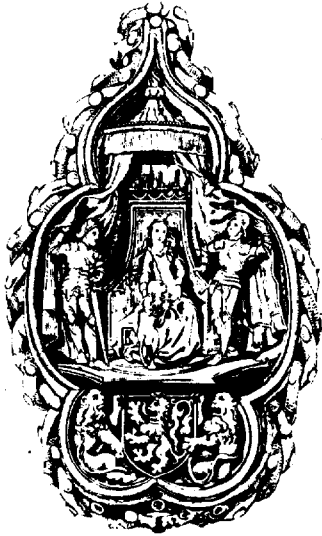

GHENDTSCHÉ-TYDINGHEN

maandblad van de heemkundige kring "gent,"

JAARGANG I, nummer 2
Februari 1972

Dhr. A. BRUSSE
Houtdoklaan, 21
9000 GENT

verantwoordelijke uitgever:
A. VAN DEN KERKHOVE
Rabotstraat, 10
9000 GENT

inhoud

- Diaprojectie-ledenvergadering blz.14
- Prijs van de Stad Gent 14
- De muurschildering in het Groot Vleeshuis te Gent 14-20
- Documentaire fiches 20
- Gent in de spiegel van de dagbladen nu en vroeger 21-22
- Ledenlijst 23-25
- Vraag en Antwoord 25-27
- " Gent in 1534 " 27-28
- Varia 28-29
- Bibliografische sprokkelingen 29
- Bibliotheek en Archief 30-31

elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

sparen bij het

GEMEENTEKREDIET

zeker en vast!

- DEPOSITOBOEKJES
- KASBONS
- KAPITALISATIEBONS
10.000 fr. worden 24.000 fr.
in 12 jaar.

Geachte Mevrouw, Mejuffrouw, Mijnheer,

Het bestuur van de Heemkundige Kring " Gent " heeft de eer U in bijlage het februari nummer van haar maandelijks, gestencild tijdschrift 'Gendtsche Tydinghen' toe te sturen.

U zult zich misschien nog herinneren dat wij U ook onze prospectus en het eerste nummer, januari 1972, van ons tijdschrift lieten geworden.

We menen inderdaad te weten dat U behoort tot de groep van Gentenaars die als met de toekomst van ons uniek Gents cultuurpatrimonium begaan is.

Tot nogtoe mochten wij U evenwel niet noteren als lid van de Heemkundige Kring " GENT ".

Wij durven evenwel hopen dat U ons Uw vertrouwen zult schenken en door lid te worden van onze vereniging ons zult helpen om de heemkunde te Gent uit te bouwen.

Wij danken U in elk geval voor de aandacht die U aan bijgaand nummer van ons tijdschrift wilt besteden en tekenen inmiddels met bijzondere hoogachting,

A. Van den Kerkhove
secretaris

G. Hebbelynck
voorzitter

N.B.

Lidmaatschapsbijdrage : 150 F.

P.R. 10504.73 p/a. Rabotstraat, 10 9000 Gent

OP ZONDAG, 27 februari 1972, om 10.30 u. , IN DE
BOVENZAAL VAN " HET DAMBERD ", KOORNMARKT, DIAPROJECTIE
DOOR DHR. M. LOOTENS OVER DE EVOLUTIE VAN DE WERKEN AAN
DE E.3 IN DE OMGEVING VAN DE ST.-LIEVENSPORT. DAARNA
DISCUSSIE MET ALS THEMA : DE HEEMKUNDIGE KRING "GENT"
EN DE TOEKOMST VAN ONS CULTUURPATRIMONIUM.

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

JAARLIJKSE PRIJS DER STAD GENT VOOR NEDERLANDSE LITERATUUR

We vestigen er de aandacht van onze leden op dat de Stad Gent, op initiatief van " Pan ", vereniging van Oost-Vlaamse letterkundigen, een jaarlijkse prijs ten bedrage van 15.000 F. uitlooft ter aanmoeding van de Vlaamse letterkundige bedrijvigheid.

In 1972 komt een Geschied- of Oudheidkundige studie over Gent in aanmerking voor bekroning.

De prijs is voorbehouden aan de mededingers die :

- ofwel te Gent geboren zijn ;
- ofwel op 1 mei van het jaar waarop de prijs wordt uitgeschreven, tenminste sedert één jaar metterwoon te Gent zijn gevestigd.

De gedrukte of getypte werken moeten, aangetekend en in tweevoud, aan het College van Burgemeester en Schepenen, ten Stadhuize, toegezonden worden, ten laatste op 30 april 1972.

Het volledig reglement van de prijs kan bekomen worden bij de Dienst voor Culturele Zaken, Abrahamstraat, 13 Gent.

* * * * *

DE MUURSCHILDING IN HET GROOT VLEESHUIS TE GENT.

Het Groot Vleeshuis is de laatste tijd opnieuw in de belangstelling gekomen. Niet alleen omdat er in Het Mandelboekje (1) en in Palmares (2) interessante bijdragen over dit gebouw zijn verschenen, maar ook omdat de Stad, eindelijk, van plan schijnt te zijn dit prachtig monument een aangepaste bestemming te geven.

We willen hier de aandacht vestigen op de muurschildering die nog in het Vleeshuis aanwezig is. Vele Gentenaars weten dat die muurschildering bestaat, maar weinig hebben haar gezien. Verwonderlijk is dit niet ! Ook voor ons was tot voor kort de vraag " Hoe tot bij de muurschildering in het Vleeshuis geraken ?" een raadsel. De oplossing van het probleem vonden we in het reeds vermelde Mandelboekje : de sleutel van het hok dat de muurschildering beschermt is te vinden bij de bewakers van het Gravensteen.

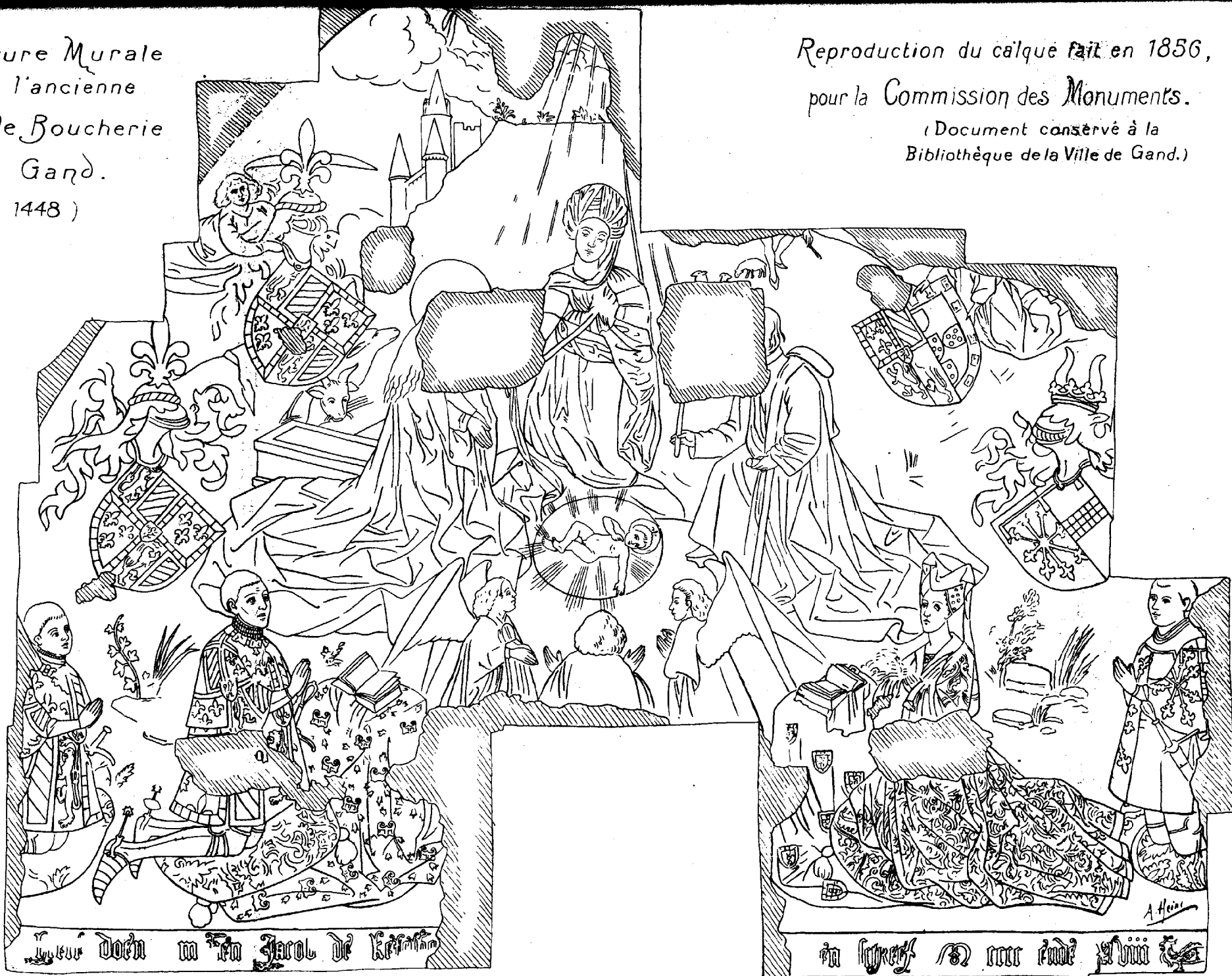
In onderhavige bijdrage hebben we enkel getracht de iconografie van het religieuze thema van het kunstwerk uit de doeken te doen. In een latere bijdrage zullen we het hebben over de andere iconografische problemen van de muurschildering, over de opdrachtgever en de schilder ervan.

Vooreerst echter een woord over het Groot Vleeshuis zelf. Met de bouw van het Vleeshuis, opgetrokken op de Groentenmarkt langs de Leie, werd begonnen in 1408 naar plannen van de bouwmeester en opzichter der stadswerken Gillis de Suttere. Deze laatste is wellicht te vereenzelvigen met de gelijknamige man (+ 1418) van wie de grafplaat in het Bijlokemuseum wordt bewaard. In 1419 was het Vleeshuis voltooid (3). Dertig jaar later werd in het zuidelijk verlengde van de vleeshalle, aan de kant van de Leie, een kapel en een sacristie bijgebouwd. Op 3 november 1448 werd de kapel gewijd. Pas in 1828 werd de kapel afgebroken en werd de ruimte die zij innam geïntegreerd in het Vleeshuis. De muur tussen de voormalige kapel en de sacristie bleef evenwel behouden. Het was op die muur dat tijdens de maand april 1855, F. Van Melle, conciërge van het Vleeshuis, de muurschildering achter een laag kalkwitsel ontdekte (4). Het kunstwerk, dat vrij ernstig beschadigd was, werd in 1856 door Felix De Vigne gerestaureerd en aangevuld. Verschillende auteurs (5) hebben De Vigne achteraf aangewreven de schildering en vooral het centrale gedeelte volgens zijn eigen fantasie te hebben aangevuld. Voor de restauratie had Felix De Vigne evenwel, op last van de Stedelijke Administratie, een calque gemaakt van de overgebleven delen der muurschildering(6). Een verkleinde copie van die gecalqueerde tekening werd in 1899 door Armand Heins uitgevoerd. Het is van deze copie dat U op de tegenoverstaande bladzijde een reproductie vindt.

De muurschildering, gevat in een spitsboog, bevindt zich 4,15 m. boven de grond. Ze is uitgevoerd in olieverf. Aan de basis meet zij 4,36 m. en ze is 3,58 m. hoog. Onderaan is een fries met het volgende gedateerde opschrift : (Dit)heeft doen maken Jacob de Ketelbo(etere int jaar ons heeren als)m(en schreef M. CCCC ende XLVIII.

Peinture Murale
de l'ancienne
Grande Boucherie
à Gand.
(1448)

Reproduction du calque fait en 1856,
pour la Commission des Monuments.
(Document conservé à la
Bibliothèque de la Ville de Gand.)

Over de iconografie van het kunstwerk was en is men het niet eens. Vooral de iconografie van het centraal gedeelte van de voorstelling heeft in de literatuur aanleiding gegeven tot twee verschillende opvattingen die men tot vandaag terugvindt.

De eerste opvatting werd voor het eerst door Edmond De Busscher in 1859 in zijn artikel " Peinture murale à l'huile à Gand " (7) uiteengezet. We laten de voornaamste punten van de hypothese van De Busscher hier volgen.

In het bovendeel troont God de Vader met de tiara op het hoofd. Hij zegent de pasgeboren Christus en steunt met de linkerhand op de kruisdragende werelddbol, symbool van zijn almacht. In het midden boven zweeft de H. Geest in de gedaante van een Duif uit wiens bek stralen komen die een mystiek licht werpen op de centrale groep. In het midden van die groep zit geknield O.-L.-Vrouw met een soort tulband op het hoofd. Aan haar voeten ligt het pasgeboren goddelijk Kind in een schitterende stralenkrans. Jezus legt de rechterhand op het hart en reikt de andere naar het personage dat voor hem in aanbidding is neergeknield. De Maagd houdt een lang lint, symbool van de heilige band die Maria en Jezus bindt. Rechts van de Moeder-Maagd knielt Jan de Ketelboetere, vader van de schenker Jacob, in het lange kleed der neringdekens gehuld. In de rechterhand houdt hij de offerkaars en met de andere steunt hij op de jubelkruk. Op zijn schouder is het hiërarchisch ereteken der nering, namelijk een strook laken die tot het midden van zijn kleed neerhangt, gehecht. Links van O.-L.-Vrouw knielt de overleden moeder van de schenker, de eerste vrouw van Jan de Ketelboetere. Ze heeft goudgeel haar, het teken der eeuwige jeugd, terwijl de nimbus der uitverkorenen haar hoofd omgeeft. Tussen de biddende engelen op het voorplan is Jacob de Ketelboetere, met de rug naar de toeschouwer, uitgebeeld. Links van O.-L.-Vrouw zijn de os en de ezel uit de stal van Betlehem voorgesteld en hoger, rechts van haar, een herder met enige schapen. Links onder de buste van God de Vader ontwaart men torens, die waarschijnlijk aan het heilige Jeruzalem moeten doen denken.

Op het voorplan, links en rechts van de schenker, zijn Filips de Goede en zijn echtgenote Isabella van Portugal, knielend voor een bidbank uitgebeeld. Achter de hertog knielt zijn zoon, de graaf van Charolais, later gekend onder de naam Karel de Stoute. Achter de hertogin Adolf van Cleve, heer van Ravestein. De personages zijn duidelijk aangewezen door de wapenschilden op hun kledij en door de wapenschilden die door engelen boven hun hoofden worden gehouden.

Tot daar de opvatting van Edmond De Busscher.

De tweede hypothese werd door James Weale in de Messenger van 1860 voor het eerst uiteengezet (8).

Volgens hem stelt de vrouwenfiguur met het aureool, links naast het Kind, O.-L.-Vrouw voor. De man rechts van Jezus, de H. Jozef in de kledij van de gewone burger van het midden van de XVde eeuw

en dus niet met het hiëraris ch schouderteken van het dekenschap. Weale wijst erop dat het personage in het midden, niet Maria is zoals de Busscher meent, maar Zelemia, een vroedvrouw die, volgens de apocriefe (9) geschriften Jozef was gaan zoeken om Maria bij de bevalling te helpen.

Teneinde enig licht te werpen op het iconografisch probleem leek het ons aangewezen :

- 1) ons te steunen op de voorstelling zelf, dus op de gecalqueerde tekening voor restauratie, en niet op de voorafgaandelijke literatuur ;
 - 2) de literaire bronnen die aanleiding tot de voorstelling hebben gegeven op te sporen ;
 - 3) de voorstelling te vergelijken met andere gelijkaardige voorstellingen uit dezelfde periode
- 1) De aanwezigheid van een naakte baby, van een os en een ezel van aanbeddende personages en figuren met vleugels (engelen) laten ons zonder meer toe te besluiten dat de voorstelling een Aanbedding van het pasgeboren Jezuskind is. Inderdaad in de loop van de eeuwen is het tafereel op die wijze ontelbare keren voorgesteld.
 - 2) Teneinde de aanbeddende personages te identificeren zijn we aangewezen op literaire bronnen. Men mag inderdaad niet vergeten dat religieuze uitbeeldingen niet door de schilders werden uitgevonden maar dat het illustraties zijn van teksten meestal aangeduid en opgelegd door de opdrachtgevers van de kunstwerken.

Welnu, voor wat de voorstelling die ons hier interesseert aangaat wijzen we op De Vizioenen van de H. Brigitta van Zweden (° 1303-+1373). Brigitta ging in de laatste jaren van haar leven naar het H.Land en beleefde op de heilige plaatsen vizioenen die zij in het Zweeds opschreef. Haar 'Vizioenen' weldra vertaald in het latijn, werden zeer vlug verspreid. Ten noorden van de Alpen vooral na het Concilie van Konstanz (1415) waarop de heiligverklaring van Brigitta van 1391 werd bekrachtigd. Belangrijk in onze optiek is de wijze waarop de H. Brigitta haar vizioen van de Geboorte van Christus beschrijft en dat we hier in vrije vertaling laten volgen :

" Toen ik bij de kribbe van de Heer in Betlehem was, zag ik een wonderbaar schone maagd die in een witte mantel en een fijne tunica was gehuld. Er was ook een oude, eerbiedwaardige grijsaard, en een os en een ezel. Zij traden in een grot en nadat de grijsaard de dieren aan een kribbe gebonden had, ging hij

naar buiten. Daarop baarde de Maagd in een oogwenk, zonder pijn, het goddelijk Kind dat een wonderbaar licht uitstraalde. Toen boog Maria het hoofd, vouwde de handen en aanbad het Kind. Toen trad Jozef binnen met een brandende kaars, viel op zijn knieën en aanbad het Jezuskind." (10)

O.i. bestaat er geen twijfel dat de voorstelling van de muurschildering in het Vleeshuis teruggaat op de Vizioenen van de H. Brigitta. Men lette op de houding van Maria, op het aureool rond het Jezuskind, op Jozef met de kaars.

Bovendien werd de iconografie van de voorstelling ook bepaald door het zogenaamde Protoëvangelië van Jacobus. Volgens dit apocrief evangelie (hoofdstuk XIX) ging Jozef een vroedvrouw (Zelemia genaamd volgens de Pseudo-Mattheus) halen om Maria te helpen bij de bevalling. Toen zij binnentrad en het wonder van de reeds geboren Jezus aanschouwde knielde zij neer en aanbad de Zaligmaker. Het personage tussen Maria en Jozef mogen we dus identificeren als de vroedvrouw Zelemia die trouwens haar attriboot, het windsel, in de hand houdt (11).

- 3) Wat nu de gelijkaardige voorstellingen uit dezelfde periode (ca. het midden van de XVde eeuw) aangaat, willen we hier slechts één voorbeeld citeren.

In het breviarium van hertog Filips de Goede (bewaard Kon. Bib. Brussel, Mss 9511, vol I) is een miniatuur (F° 43 v°) te dateren ca. 1445, die een illustratieve uitbeelding is van beide geciteerde literaire bronnen (Vizioenen van de H. Brigitta en de Pseudo-Jacobus). De miniatuur stelt Jozef en Zelemia voor die stomverbaasd zijn de Maagd in aanbidding voor het Kind te zien zitten. Jozef steunend op een stok (vergeten we niet dat hij een grijsaard is) heft zijn hoed op. Zelemia, met een tulband als hoofddeksel, valt op haar knieën. Op de grond ligt het naakte Jezuskind in een stralenkrans. De Maagd met aureool rond het hoofd aanbidt haar Kind met gevouwen handen en neergebogen hoofd. Achteraan zijn musicerende engelen en de os en de ezel uitgebeeld. In de achtergrond kondigt een engel de geboorte aan de herders aan.

In het licht van beide vermelde literaire tradities en gelijktijdige uitbeeldingen bestaat er voor ons geen twijfel dat de muurschildering in het Groot Vleeshuis een illustratie is van de Vizioenen van de H. Brigitta en de Pseudo-Jacobus.

Bezwaar zou kunnen geopperd worden tegen het feit dat het gebeuren zich in een landschap en niet in een grot (zoals de H. Brigitta vermeldt) afspeelt. Vergeten we evenwel niet dat in de schilderkunst van de XVde eeuw de 'Geboorte' meermaals in een

een landschap wordt voorgesteld. We stippen hier slechts één voorbeeld aan, namelijk, de vleugel van een tweeluik, bewaard in het Museum Mayer Van den Bergh te Antwerpen, uit de Maas-Rijnstreek te dateren omstreeks 1390-1400.

Ook de aanwezigheid van God de Vader en de H. Geest in de gedaante van een duif die licht stralen op het Jezuskind treft men meermaals in de kunst van de ^{een} helft van de XVde eeuw (12). Vermelden we o.m. een schilderij van Meester uit de Elzas van omstreeks 1460 bewaard in het Germanisches National Museum te Nrenberg en het rechterluik van het zgn. Englandfahrer Altar (nà 1424 te dateren) uit de Kunsthalle te Hamburg.

Men heeft Felix De Vigne verweten dat hij de voorstelling volgens eigen fantasie zou aangevuld hebben. De iconografische benadering situeert de muurschildering in het Groot Vleeshuis evenwel in het midden van de XVde eeuw, periode waarin zij volgens het gedateerde opschrift (1448) ontstond.

Noten :

A. Van den Kerkhove

- (1) HET GROOT VLEESHUIS, Het Mandelboekje, 14e jg., nrs. 3 en 4, September en November 1971.
- (2) LA NATIVITE DE JACQUES DE KETELBOETERE, BOUCHER A GAND, Palmares, décembre 1971, n° 5, blz. 1 en 5.
- (3) Over de geschiedenis van het Groot Vleeshuis cf. E. DE BUSSCHER, La Grande boucherie à Gand, reconstruction au XVe siècle, Gent 1857 (overdruk) ; E. VARENBERGH, Souvenirs archéologiques de la ville de Gand. V. La Grande Boucherie. in : MESSAGER DES SCIENCES HISTORIQUES, jg. 1872, blz. 245-267.; F. DE POTTER, Gent van den Oudsten Tijd tot Heden, dl. II, 1884-1885, blz. 366-387.
- (4) O.a. P.C. VAN DER MEERSCH, Découverte d'une ancienne peinture murale à l'huile. in : MESSAGER DES SCIENCES HISTORIQUES, jg. 1855, blz. 229-231 en 507-508.
- (5) O.a. C.A. SERRURE, J. WEALE en vooral J.-TH. DE RAADT, cf. van deze laatste La Peinture murale à l'huile de la " Grande Boucherie " à Gand offre-t-elle encore quelque valeur documentaire? in : ANNALES DE LA SOCIETE D'ARCHEOLOGIE DE BRUXELLES, XIII (1899), blz. 347-360.
- (6) Cf. o.m. : V. VANDER HAEGHEN, La peinture murale de la Grande Boucherie. Rapport de M. V. Vander Haeghen, in : BULLETIJN DER MAATSCHAPPIJ VAN GESCHIED-EN OUDHEIDKUNDE TE GENT, VII(1899), blz. 177 - 194.

- (7) E. DE BUSSCHER, Peinture murale à l'huile du XVe siècle, à Gand. Indices primordiaux de l'emploi de la couleur à l'huile au XVe siècle, à Gand. Recherches sur les anciens peintres gantois, in : MESSAGER DES SCIENCES HISTORIQUES, jg. 1859, blz. 105-271.
- (8) J. WEALE, Peinture murale de la grande Boucherie, à Gand, in : MESSAGER DES SCIENCES HISTORIQUES, jg. 1860, blz. 395-399.
- (9) Bijbelboeken die niet door de Kerk als echt worden aanvaard. Hebben niettemin talloze voorstellingen tijdens de Middeleeuwen en ook later geïnspireerd.
- (10) Cf. G. SCHILLER, Ikonographie der christlichen Kunst, dl. I, Gütersloh, 1966, blz. 88 - 91.
- (11) Cf. L. REAU, Iconographie de l'art chrétien, dl. II, Parijs, 1957, blz. 220-222.
- (12) Cf. het door De Vigne gecompleteerd schilderij. Afbeelding in in verschillende tijdschriften. Recent : Mandelboekje en Palmares / zie noot 1.

DOCUMENTAIRE FICHES.... REACTIES

=====

1. In aansluiting met onze fiche over Charles Van Hulthem deelde Dhr. A. Van den Kerkhove ons volgende inlichting mee : "In de Augustijnenkerk bevindt zich het praalgraf van Van Hulthem. Het heeft de vorm van een graftombe met daarboven een reliëf. Het is uitgevoerd in wit en zwart marmer, is 3,50 m. h. en 1,52 br. Het reliëf stelt de tronende Maagd van Gent voor (stadskroon, wapenschild) die een medaillon vasthoudt waarin zich een portretkop van Van Hulthem, in profiel naar rechts, bevindt. Rechts staat Minerva, godin van de wetenschap, herkenbaar aan haar helm met uiltje bovenop en het borstschild met Medusakop. De godin staat op het punt Van Hulthem met de lauwerkrans te kronen. Aan haar voeten liggen attributen van wetenschappen en kunst. Het reliëf (wit marmer, 1,07 m. h. x 0,98 m. br.) is getekend en gedateerd onderaan links " R. Parmentier 1839 ". Het werk is een voorbeeld van de academische, neoklassieke stijl. "
2. Over Karel Waeri ontvingen we nog GEEN ENKELE INLICHTING !!!
Weet geen enkel lid iets te vertellen over hem ?
Inlichtingen overmaken aan het secretariaat, Rabotstraat, 10
Gent, vóór 1 maart e.k.
Bij voorbaat dank voor Uw medewerking.

H. C.

GENT IN DE SPIEGEL VAN DE DAGBLADEN : NU...EN VROEGER

Van Jos Murez lezen we in " Vooruit " van 15 januari l.l. een artikel waaruit we hier enkele passages laten volgen :

" De foto, die deze week in de kranten van het eigen lokaal van de Gentse Kulturele Raad is verschenen, heeft ons bij de eerste aanblik onthust en ons nadien meewarig het hoofd doen schudden. De historische, artistieke en kulturele Arteveldestad, met een universiteit waarin meer dan twaalfduizend studenten kollege lopen, heeft tegenover de kunst- en cultuur geïnteresseerde leden van geteld 180 verenigingen, de formidabele geste gedaan, een opgekalefaterd clubhuisje voor bejaarden ter beschikking te stellen. Fenomenaal fantastisch zouden de Hollanders zeggen. Hoewel wij inderdaad weten dat voor de veredeling van het varkensras of voor het inrichten van vee- en paardenmarkten meer subsidies door Staat en Provincie worden gespendeerd dan aan kulturele manifestaties, zijn we er ons anderzijds ook van bewust dat er voor sport en spel wel miljoenen beschikbaar zijn voor het bouwen van sportpaleizen en het aanleggen van voetbalvelden, enz.

De "kulturelen" van Gent, mogen blijkbaar verheugd zijn dat de pijprokende, kaartspelenden van de derde leeftijd, het "Blockhaus" aan het Sluizeken niet eens waardig vonden om er hun dagelijks onschuldig bedrijf te laten verlopen."

We denken dat het overbodig is hier enig commentaar aan toe te voegen !

H.C.

In de kranten verscheen de visie van burgemeester Van den Daele op " Gent in 2000 ".

We noteren uit de persoonlijke visie van onze burgemeester het volgende :

- het thans gepropageerde plan om in de bedding van de oude waterlopen de N.Z.-verbinding te realiseren komt ons tot nader onderzoek als irrealistisch voor. Het schendt oude stadsdelen, is gevaarlijk voor de stabiliteit van eerbiedwaardige monumenten en is buitensporig kostelijk tot het uiteindelijke doel, dat nu reeds op een andere meer economische verantwoorde manier kan bereikt worden.
- De historische gebouwen van de stad, enig in de wereld, moeten toeristisch meer gevaloriseerd worden. Restauraties aan St.-Niklaaskerk, Belfort, Pand, Stadhuis, Toreken,... moeten spoedig afgewerkt worden om het monumentale Gent in zijn vroegere luister te herstellen.

- Gent bezit talrijke musea met onschatbare verzamelingen. De herstellingen moeten spoedig afgewerkt zijn en de kunstverzamelingen toegankelijk niet alleen voor de toeristen maar ook en vooral voor de Gentenaars zelf.

O.i. kan iedere Gentse heemkundige het met deze visie van Burgemeester Van den Daele eens zijn. Waar het op aankomt is dat het niet bij woorden blijft!

A. V. d. K.

In een speciaal nummer van de "Vooruit", gedateerd 3 februari 1972 wijdt Dhr. Cesar Van der Poel enkele beschouwingen aan het stedenbouwkundig probleem te Gent. Hij wijst terecht op de mentaliteitswijziging die zich aan het voltrekken is op dit gebied. Hij haalt een feit aan dat de meeste Gentenaars onbekend is, namelijk dat het oorspronkelijk tracé van de E. 3 5 Km. bezuiden Gent lag en het in alle stilte afgebogen werd tot in de woonkernen van onze agglomeratie. Hierdoor zitten we nu met problemen die we beter hadden kunnen missen.

H. C.

' T STOND IN DE KRANT, ...75 JAAR GELEDEN.

De jaren onmiddellijk vóór en na de eeuwwisseling blijken te Gent een gouden tijd te zijn geweest voor slopersbedrijven, architecten en bouwvakkers. Denken we maar aan het toenmalig gedurfde plan Zollikoffer of plan Braun-Van Assche, om onze beroemde torenrij vrij te maken van alle parasitaire woningblokken en een ruime verkeersas van de Koornmarkt tot het Zuidstation te scheppen. Het jaar 1897 is bepaald een tijdstip waarop het gedreun der slopershamers niet uit de lucht is. Getuigen van deze ingrijpende veranderingen in het Gentse stadsbeeld zijn artikels in het dagblad Vooruit, over het jaar 1897 :

- Met betrekking tot de vroegere Sterrestraat (nu Sint-Michiels-helling) lezen we in het blad van 3 juli 1897 :

" Men is begonnen met de werken voor de verbreding der Sterrestraat; reeds is het huis op de hoek van de Koornmarkt afgebroken. De bewoners van de herberg "In den Schouwburg" zijn aan 't verhuizen en het huis daarnevens is leeg. Verscheidene woningen zijn reeds gesloten of zullen het weldra zijn. Ook het huis nr. 25 op de Graslei is ledig. De afbraken zullen dus langs deze kant ook binnenkort aangevangen worden."

(vervolgt)

René Hespel

L E D E N L I J S T

=====

In aansluiting met de ledenlijst verschenen in ons blad (jg.I, n°1, blz. 10-12), laten we hier een eerste aanvullende ledenlijst verschijnen. We danken de Mevrouwen, Mejuffrouwen en Heren nieuwe leden voor hun vertrouwen.

De namen worden alfabetisch vermeld. Deze lijst is volledig tot 4 februari 1972.

82. Dhr. P. O. Agon, Residentie St. Lieven 22/48, St. Lievenslaan, 46
9000 GENT
83. Dhr. E. Ballinckx, Burgstraat, 10 9000 GENT
84. Dhr. C. Block, Antwerpsesteenweg, 52 9130 LOCHRISTIE
85. Dhr. J. Bouckaert, Baudelostraat, 69 9000 GENT
86. Dhr. J. Brouns, Liestraat, 4 9000 GENT
87. Dhr. J. Clauwaert, Heiveldstraat, 314 9110 ST.-AMANDSBERG
88. Mevr.C. Colle, Koornlei, 8 9000 GENT
89. Dhr. R. Creyf, Eeklostraat, 124 9910 MARIAKERKE
90. Dhr. M. Daem, Dr. De Reusestraat, 32 9110 ST.-AMANDSBERG
91. Mevr.J. De Bouck, Spiegelhofstraat, 45 9000 GENT
92. Mevr.P. De Caluwe-Desmidt, Burgstraat, 135 9000 GENT
93. Mevr. Wed. A. Den Dooven-Meuleman, Rooigemlaan, 52 9000 GENT
94. Mej. H. De Poorter, Nieuwland, 89 9000 GENT
95. **Mej.** De Poortere, Kortrijksesteenweg, 502 9000 GENT
96. Mej. M.-J. De Smet, Rabotstraat, 15 9000 GENT
97. Mevr.H. De Staute-Deloore, Ferrerlaan, 39 9000 GENT
98. Dhr. N. Ermens, Vrijdagmarkt, 50 9000 GENT
99. Dhr. G. Haelman, St. Katelijnestraat, 9 9000 GENT
100. Dhr. J.-A., Hebbelinck, Gouvernementstraat, 18 9000 GENT
101. Dhr. R. Hespel, Verenigde Natieslaan, 203 9000 GENT
102. Dhr. A.G. Homblé, G.C.S.J., St. Pietersnieuwstraat, 93 9000
GENT
103. Mevr.H. Ketels, Gelukstraat, 20 9000 GENT
104. Kredietbank N.V., Zetel Gent, Kouter, 175 9000 GENT
105. Dhr. A. Lagay, Pavilioenenweg, 20 9110 ST.-AMANDSBERG
106. Dhr. Ch. Lammens, Liestraat, 14 9000 GENT

107. Dhr. H. Legiest, Antwerpsesteenweg, 63 9000 GENT
108. Eerw. Broeder Leopold, Patronagestraat, 47 9060 ZELZATE
109. Dhr. R. Maes, Ooivaarstraat, 50 9000 GENT
110. Dhr. G. Meiresonne, Stoppelstraat, 130 9000 GENT
111. Dhr. D. Merlevede, Onderbergen, 70 9000 GENT
112. Mej. A. Moortgat, Engelstraat, 21 9110 ST.-AMANDSBERG
113. Dhr. J. Mulert, Rijnhovelaan, 54 9000 GENT
114. Nederlands Toneel te Gent V.Z.W., St.Baafsplein, 7 9000 GENT
115. Dhr. W. Neiryck, Vaartstraat, 9 9920 LOVENDEGEM
116. Dhr. M. Noppe, Galgestraat, 136 9030 WONDELGEM
117. Mej. F. Nuyttens, Pekelharing, 59 9000 GENT
118. Dhr. J. Paquet, Keizer Karelstraat, 42 9000 GENT
119. Mevr. D. Poriau-De Smet, Ginstdreef, 5 9220 MERELBEKE
120. Dhr. J. Raes, Galnootstraat, 28 9000 GENT
121. Dhr. M. Rasschaert, Lange Muntstraat, 43 9000 GENT
122. Mej. lic. A.-M. Riessauw, Baron Cyriel Buyssestraat, 5 9000
GENT
123. Dhr. E. Robbroeckx, Voskenslaan, 16 9000 GENT
124. Dhr. M. Roelants, Burgstraat, 2 9000 GENT
125. Dhr. J. Rogier, Congreslaan, 15 9000 GENT
126. Dhr. G. Rouquart, Land van Waaslaan, 6 9110 ST.-AMANDSBERG
127. Mevr. Staelens, Burgstraat, 115 9000 GENT
128. Dhr. J. Stevens, Gebr. Vandeveldestraat, 58 9000 GENT
129. Dhr. J. Tavernier, Heldenmoedstraat, 19 1090 JETTE
130. Dhr. F. Tombeur, Penitentenstraat, 12 9000 GENT
131. Dhr. Notaris J. Tytgat, Zonnestraat, 4 A 9000 GENT
132. Dhr. J.L. Van Acker, Holstraat, 29 9000 GENT
133. Dhr. W. Van Cuyck, Manchesterstraat, 50 9000 GENT
134. Dhr. F. Vandenberghe, Kaarderijstraat, 65 9000 GENT
135. Dhr. Fr. Vanden Broucke, Burgemeester Lippensplein, 1 9000 GENT
136. Mevr. K. Van den Kerkhove-Vandenbussche, Rabotstraat, 10
9000 GENT
137. Dhr. G. Van De Voorde, Fortlaan, 62 9000 GENT
138. Prof. dr. A. Van Elslander, Aug. van Geertstraat, 32 9110
ST.-AMANDSBERG

139. Mevr. Van Vooren, Gebroeders Van Eyckstraat, 9 9000 GENT
 140. Dhr. J. Van Waesberghe, Kalandenstraat, 1 9000 GENT
 141. Dhr. A. Vermeulen, Smidsestraat, 36 9000 GENT
 142. Mevr. Verroken-Raes, Lijnmolenstraat, 94 9110 ST.-AMANDSBERG
 143. Mej. Th. Walraedt, Maria Hendrikastraat, 13 9110 ST.-
 AMANDSBERG
 144. Dhr. R. Halsberghe, Achterdries, 25 9001 GENTBRUGGE

VRAAG EN ANTWOORD

Vraag nr. 3 van de Heer J. Rieux, Gent

Wie kan er mij iets meedelen over de ROZENDAALTJE(S) ?
 Er waren er minstens drie : één aan de Kombrug, één aan de
 Meester Gillisstraat en één aan de Bagattestraat. Er bestond
 een vierde, maar waar ?

Vraag nr. 4 van de Heer P. Uyttendaele, Ledeberg

Tijdens de XIXde en het begin van de XXste eeuw bestonden er
 in de omgeving van Ter Platen (oude Molenaarstraat) bloemiste-
 rijen. Kan iemand mij de naam van die bloemisten meedelen, waar
 waren zij juist gevestigd ? Wie beschikt er over grafisch of
 fotomateriaal terzake ?

Vraag nr. 5 van Mevr. lic. K. Van den Kerkhove-Vandenbussche, Gent

Kan er iemand mij bibliografie verstrekken over de Gentse tinnen-
 potgieterij en de Gentse tingieters?

Vragen en Antwoorden dienen gericht te worden aan ons secretariaat

Rabotstraat, 10 9000 GENT.

Bij voorbaat dank voor Uw medewerking !

Vraag nr. 6 van Mevr. Dr. F. Dambre-Van Tyghem , assistente R.U.G.

Wie van onze medeleden kent de bewaarplaats van het portret van P.J.
 GOETGHEBUER GESCHILDERD DOOR JOZEF PAELINCK ? Een foto ervan verscheen
 in Toerisme in Oost-Vlaanderen, jg. 20, nr. 2, 1971, blz. 24.

Antwoord op vraag nr. 1 over Charles Van Hulthem door Mej. J.

Somers, Gent.

De redactie dankt oprecht Mejuffrouw Somers die de aandacht vestigde op volgende vermelding in J.J. Steyaert, Volledige beschrijving van Gent., "... In het gebouw nevens de Universiteit, op den hoek der korte Meere, is het kantoor der brieven-postery thans gevestigd. Het is in dit huis dat M. Charles Van Hulthem, een der beroemdste boeminnaren, op den 16 December 1832 overleed. Hij was den 17 April 1754 in het huis nr. 21 op het Sluizeken geboren ..."

Antwoord op vraag nr. 2 over het " Nieuwe Circus " door Dhr.

Charles Fassin, Gent.

In verband met het Nieuwe Circus kan ik medelen dat het ontwerp in 1895 werd gemaakt door de Gentse architect Emile De Weerd, die als mijn geheugen getrouw is, nu moet wonen op de Lindelei en die voorheen huisde in de Papegaaistraat.

In 1902-03 werden door de architecten Adrien Ledoux, samen met zijn broeder Jules-Pascal, enige aanpassingen en veranderingen aangebracht. Jules-Pascal alleen is de ontwerper van de wederopbouw van het Nieuwe Circus. Zijn medewerker was de architect Maurice Van den Hende.

Ik kan U de absolute verzekering geven dat de heropening op 5 december 1924 plaats greep in tegenwoordigheid van de Heer Gouverneur der Provincie en met medewerking van de " Cercle Equestre " waarvan in die tijd de Heer Felix Beernaerts voorzitter was.

AANGEKONDIGD : VIERING VAN HET HONDERDJARIG BESTAAN DER RABOTWIJK
 ++++++++ ++++++

In honderd jaar tijds geven mensen een wisselend gezicht aan een stadsgedeelte. De Rabotwijk is daar aan toe. Konkreet : de Sint-Jozefsparochie, met kerk in de Wondelgemstraat, bestaat een eeuw. Gentenaars vieren een dergelijke verjaring met gespreide festiviteiten. Eén dag zeker al te onthouden : zondag 18 juni 1972.

Dan herleeft het verleden in foto, dia, film.

In maart reeds verschijnt een brochure, een bescheiden historiek, die wil toelaten de evolutie te volgen van gebouwen, organisaties, mensen uit de Rabotwijk.

R. T.

" DE STAD GENT IN 1534 "

= = = = =

Het groot schilderij, toegeschreven aan Geraard Horenbaut, dat zich bevindt in de kloostergang van de gewezen Bijlokeabdij, geniet terug de volle belangstelling van de Gentse heemkundigen. Het werk uitgevoerd in olieverf op lijnwaad meet 1,35 x 1,75 m. Het staat ook bekend als : " Het Groot Panoramisch Plan van 1534".

Enkele gelukkige liefhebbers bezitten de fac-simile uitgave, in 1896 gepubliceerd door het " Institut National de Géographie " met de medewerking van kunstschilder Armand Heins en archivaris Victor Van der Haeghen.

Het tijdschrift " De Mandel " wijdde zijn nr.5-december 1971 volledig aan dit merkwaardig stuk voor de kennis van Gent ten tijde van Keizer Karel.

Wij achten het nuttig onze leden er op te wijzen dat bij het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, zwart-wit foto's van het originele schilderij te bekomen zijn. Het formaat van foto's is 18 x 24 cm. Prijs per stuk 25,- F.

Hier volgen de negatiefnummers op te geven bij bestelling :

B 149387 : het volledig schilderij

Het werk kan verdeeld worden in drie evenwijdige stroken, op hun beurt te verdelen in drie delen. De nummering (romeinse cijfers) gaat van boven naar onder en van links naar rechts:

boven	I B 149388	II B 149389	III ✕ B 149390
midden	IV B 149391	V B 149392	VI ✕ B 149393
onder	VII B 149394	VIII B 149395	IX B 149396

I : St.Pieters extra-muros - Petercellepoort en Bijloke

II : Ekkergem - Houtlei - Hoogstraat - Oud-Begijnhof

III : Meerhem - Muide en Meulestede

- IV : Muinkmeersen - St. Pietersabdij - St. Lievenspoort
 V : Kuip van Gent - Ketelvest - St. Jacobs en Vrijdagmarkt
 VI : Steendam - St. Jorispoort - Nieuwland
 VII : Keizerpoort - Nederschelde - Heirnesse
 VIII : St. Baafsdorp - St. Baafsabdij en Dendermondsepoort
 IX : Warande van St. Baafsabdij en Spitaalpoort

Alle bestellingen moeten **SCHRIFTELIJK EN RECHTSTREEKS** gericht worden aan : Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, Jubelpark, 1 1040 BRUSSEL.
Voorafgaandelijke betaling na ontvangst van de faktuur.

Gaston Hebbelynck.

V A R I A

=====

1. Het Cultureel Centrum van de Bank van Brussel, in samenwerking met het Nationaal Contactcentrum voor Vrijtijdsbesteding v.z.w. organiseert in de lokalen van

de Bank van Brussel
 Kouter, 173 Gent

T E N T O O N S T E L L I N G

door Dhr. E. TROCH

selectie uit een unieke verzameling oude dokumenten
 zoals : - publiciteitsberichten, programma's, menu's
 - naam- en nieuwjaarskaarten
 - objecten met betrekking tot folklore, theater, kunst, industrie en handel van de stad Gent tussen 1830 & 1900.

DE TENTOONSTELLING LOOPT VAN 4 tot en met 23 februari 1972

Openingsuren : van 9 tot 16 u.

's vrijdags van 9 tot 19 u.

GRATIS INKOM

Aandacht ! Op zaterdag en zondag gesloten.

2. In de loop van de maand januari werden de zeventien laatste noodwoningen die Gent nog rijk was, met behulp van een bulldozer tegen de vlakte gelegd. Zij stonden tegen de muur van het kerkhof van de Heuvelpoort. Onze oudere lezers herinneren zich nog wel dat na de eerste wereldoorlog er in onze stad heel wat van die "houten barakjes" opgetrokken werden door het Albertfonds.

H.C.

3. HEEMKUNDIG NIEUWS : Op zaterdag 6 mei 1972 heeft de Provinciale Dag voor de Heemkringen plaats te Gentbrugge. Programma en nadere bijzonderheden zullen later meegedeeld worden.

G.H.

4. Ons geacht lid, Kredietbank N.V., zetel Gent, zond aan al onze leden waarvan de namen gepubliceerd werden in ons nr. 1 gratis de brochure : Joos Florquin, Stijn Streuvels - zijn levensstijl, Tielt, Lannoo, 4°, 36 blz., ill. Ook aan onze nieuwe leden zal de Kredietbank deze waardevolle publicatie gratis toezenden. Het bestuur van de Heemkring "GENT" heeft dan ook de bijzondere eer, in naam van al haar leden, de Kredietbank, zetel Gent oprecht te danken voor dit initiatief.
5. Nog verkrijgbaar : kalender met 12 onuitgegeven foto's (formaat 36 x 25 cm) van Gent opgenomen door Walter De Mulder. Verkrijgbaar mits storting van 75 F. op P.R. 235.62 van Kredietbank Gent met vermelding "voor rekening N° 440/0739591/38 van De Vrienden van de Gehandikaptten van Landegem". AANBEVOLEN.

BIBLIOGRAFISCHE SPROKKELINGEN :

- J. DECAVELE, De Oude Houtlei: Vest en Vestingsmuur., TOERISME IN OOST-VLAANDEREN, jg. 1971, nr. 5, blz. 84-86, 3 foto's.
- J. RIEUX, Gentse bijdrage tot de studie van het volkslied "Vera Pas", OOSTVLAAMSE ZANTEN, 46 jg., nr. 6, november-december 1971, blz. 215-217.
- Gent werkt, januari 1972, n° 16, 4°, 290 blz, ill.
- Catalogus, Retrospectieve Tentoonstelling VICTOR LOREIN, Museum Oud-Hospitaal Aalst, 21 januari - 6 februari 1972, georganiseerd door het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen m.m.v. het Stadsbestuur van Aalst, 8°, ongenummerde blz., 8 pl. Inleiding van Dr. P. Huys.

BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF

Een heemkring die de studie van het heem ernstig neemt ziet zich voor de opgave geplaatst een bibliotheek en een archief aan te leggen, een dokumentatiecentrum waar de leden gemakkelijk terecht kunnen. Onze ere-voorzitter Dr. P. Rogghé, die ons met raad en daad bijstaat, heeft ons dan ook gesuggereerd een begin te maken met een bibliotheek en archief en schonk aan de Heemkundige Kring een reeks welbekende publicaties van zijn hand. We hebben de bijzondere eer Dr. Rogghé hiervoor oprecht te danken. Deze publicaties waarvan U hierna de bibliografische referenties vindt zijn eigendom van de Heemkundige Kring, van elk van ons. Zolang we over geen eigen lokaal beschikken worden zij bewaard in ons sekretariaat. Het spreekt vanzelf dat al onze leden deze publicaties gratis kunnen raadplegen. Voor eventuele ontlending wend U tot de sekretaris A. Van den Kerkhove, Rabotstraat, 10 GENT. Schenkingen van dokumentatiemateriaal betreffende de Gentse heemkennis worden in dank aanvaard.

- P. ROGGHE, Simon de Mirabello in Vlaanderen, APPELTJES VAN HET MEETJESLAND, IX (1958), 50 blz., Overdruk.
- IDEM , Het eerste Bewind der Gentse Hoofdmannen (1319-1329), IDEM, XII (1961), 47 blz., Overdruk.
- IDEM , JUDITH, Stammoeder van de oudste Graven van Vlaanderen., IDEM, XIII (1962), 8 blz., Overdruk.
- IDEM , De Democraat Jacob Van Artevelde., IDEM, XIV (1963), 15 blz., Overdruk.
- IDEM , De Gentse Schepenhuisen voor het midden van de XIVE Eeuw., IDEM, XIV (1963), 15 blz., Overdruk.
- IDEM , De Politiek van Graaf Lodewijk van Male, het Gentse Verzet en de Brugse Zuidleie, IDEM, XV (1964), 56 blz., Overdruk.
- IDEM , Het Alinshospitaal te Gent, IDEM, XVI (1965), 16 blz., Overdruk.
- IDEM , Het Florentijns geslacht Machet in Vlaanderen., IDEM, XVI (1965), 11 blz., Overdruk.
- IDEM , Bij de Geboorte van Keizer Karel V., IDEM, XVII (1966), 5 blz., Overdruk.
- IDEM , De Orangistische Putsch van 28 oktober 1577 te Gent., IDEM, XVIII (1967), 43 blz., Overdruk.
- IDEM , Gent in de XIVE en XVe Eeuw. De Gentse Politiek en Politici, XIX (1968), 80 blz., Overdruk.
- IDEM , De Gentse Bouwmeesters en Metselaars tijdens de Calvinistische Republiek., IDEM, XIX (1968), 24 blz., Overdruk.

- IDEM , Gent in de XIVE en de XVe Eeuw. Geloof en Devotie, Kerk en Volk., IDEM, XX (1969), 28 blz., Overdruk.
- IDEM , Pieter Anastasius De Zuttere, IDEM, XX (1969), 13 blz., Overdruk.
- IDEM , Oste de Saint Omer, IDEM, XX (1969), 15 blz., Overdruk.
- IDEM , De Tempelridders en hun Hof te Gent, IDEM, XXI (1970), 27 blz., Overdruk.
- IDEM , De Abdij van Cambron in Vlaanderen voor de XIVE eeuw., IDEM, XXI (1970), 23 blz., Overdruk.
- IDEM , Gemeente ende Vrient. Nationale omwentelingen in de XIVde eeuw., HANDELINGEN VAN HET GENOOTSCHAP " SOCIETE D'EMULATION " te BRUGGE, LXXXIX (1952), blz. 101-135. Overdruk.
- IDEM , Vlaanderen en het zevenjarig beleid van Jacob van Artevelde (1338-1345), Eeklo, z.d., 2 dln. in 1 vol., 8°, 117 blz., 4 afb.
- IDEM , Eeklo, van Silexdrager tot Keurbroeder., Eeklo, z.d., 8°, 65 blz.
- IDEM , De Zwarte Dood in de Zuidelijke Nederlanden., REVUE BELGE DE PHILOGIE ET D'HISTOIRE, XXX (1952), blz.834-837. Overdruk.
- IDEM , De Samenstelling der Gentse Schepenbanken in de 2e helft der 14e eeuw, en één en ander over de Gentse Poorterie., HANDELINGEN DER MAATSCHAPPIJ VOOR GESCHIEDENIS EN OUDHEIDKUNDE TE GENT., nieuwe reeks, IV (1950), blz. 22 - 31 Overdruk .
- IDEM , Zuttere, Pieter Anastasius de-, in : NATIONAAL BIOGRAFISCH WOORDENBOEK, dl. III, Brussel, 1968, kol. 986-989 overdruk .

HELP ONS DE HEEMKUNDIGE KRING " GENT " UIT TE BOUWEN
 VRAAG UW VRIENDEN EN KENNISSEN WAARVAN UW WEET DAT ZIJ
 IETS VOELEN VOOR DE GENTSE HEEMKENNIS EN HEEMSCHUT LID
 TE WORDEN

P.R. 10504.73, p.a. Rabotstraat, 10 Gent
 LIDMAATSCHAPSBIJDRAGE : 150,- F.